

Kaarel Haav: õppimine ja areng Eesti hariduses.

Kaarel Haav, Ph. D.

Õppekavade ja demokraatiahariduse ekspert.

Probleem ja selle põhjus.

Noorte õpetamise praktika koolides ja nende arengu teooriad peaksid olema omavahel seostatud, kuid need on sageli hoopis vastandatud. Ülemäärane isoleeritud faktide ja tekstide tuupimine takistab vaimset, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut. Eesti haridussüsteemis püütakse seda probleemi lahendada, nõudes õpetajatelt, et nad rakendaksid uut õpikäsitlust. Kuid probleemi põhjused on sügavamad ja need tulenevad peamiselt ülepaistatud õppekavast. Ainekavade ning õpikute koostajad ei ole arvestanud õppijate arengu teooriat. Õppekava ja pedagoogika teoreetikud ei ole saanud või osanud ainekavade ja õpikute koostajaid nõustada ja abistada. Ainekavu on kompileerinud ainegrupid (aineõpetajad ja nende koolitajad), kes ei ole osanud või tahtnud seostada aineteadmisi ja õppijate arengut.

Lahendus.

Õppijaid arendava hariduse sisu loomise eelduseks on loobumine aineteadmiste ja inimarengu eraldatusest ja vastandamisest. Inimeste arengut uurivad sotsiaalteadused ja neid õpetatakse koolis sotsiaalainetes. Need ained kirjeldavad inimese arengut ja neid õppides arenevad inimesed kõige kiiremini. Need ained peavad lähtuma inimeste arengu sotsiaalteaduslikust teooriast (mudelitest) ja kirjeldama seda arengut vahetutes kontaktides (sotsiaalpsühholoogia, inimeseõpetus), seostes sotsiaalsete institutsioonidega (sotsioloogia, ühiskonna õpetus) ja sotsiaalsete protsessidega (ajalugu).

Sotsiaalainete kavades ja õppematerjalides sõnastatud teooria on teiste ainegruppide, õpikute koostajate ja õpetajate jaoks pedagoogiliseks mudeliks, millega nad seostavad oma aine kavad, õppematerjalid ja -meetodid.

Sellist teooriat on Eestis rakendatud, sõnastatud ja levitatud juba mitu aastat. Teeside esitaja on avaldanud sel teemal ka mitmeid teaduspublikatsioone. Seda teooriat peaks hakkama toetama ka riiklik õppekava poliitika ja õppekavade suunamine. Seda peaksid rakendama eelkõige ülikoolide sotsiaalteaduslikud ja pedagoogilised instituudid. See tuleks lülitada kõigepealt sotsiaalainete õpetajate õppekavadesse.

Kõik see eeldab rea institutsioonide ja huvigruppide nõusolekut ja toetust.